

Függelék

Pilisszentiván község rövid története

A község eredeti neve Szent Iván, németül Sankt Iwan. A települést az Ágostonosoknál említik Szent Ivány pusztának először, hogy mi lehetett eredetileg a település neve, nem egyértelmű. 1708-1900 között hívták Battházának, 1900-tól Pilisszentiván

A török előtti időből a Battháza a legkevésbé alátámasztott előzmény viszont:

1. Velence (Wenecia, Venécia, Wenecie, Weiretie)

Egy 1274-es csabai határjárásból:

„ Venécia (1274): Lakói (Pilis-) Csaba határosai DK.-en—Területileg megfelel a mai Pilisszentivánnak, de a régészeti felismerhető faluhely ennek É.-i határánál már Pilisvörösvár területére esik” (Rég. top.VII. 21/23.) Magyarország Régészeti Topográfiájában azt írják, hogy ez a hely a mai Kakukk hegy környéke

2. Iwanfelde

Egy 1401-es perbáli határjárásnál említik az Iwanfelderemenewth-t, ebben az irányban. Magyarország Régészeti Topográfiájában (VII. 21/23 175. old) feltételezik, hogy az Ivanföld(e) elnevezés egy már elpusztult falura utalhat.

3. Battháza

Ferenczy József említi (1844), de ennek okleveles nyoma még nincs.)

Az itt lévő régi templom köveit a törökök feltételezhetően Vörösvárra vitték és ott építkezésre használták fel. A török hódoltság után a Budai Ágostonosok 1708. december 10.-én nádori adományozásként kapták birtokba Szent Ivánt. A területet gróf Brankovics János is megkapta, gyakorlatilag 1750-ig pereskedtek még Brankovics halála után is, - aki rájuk hagyta- mert egyesek nem akarták, hogy egyházi tulajdon legyen. 1723-ig csak egy vendégfogadó, valamint egy erdészház és egy gazdálkodó testvér volt a mai község területén.

Az első betelepülők 1723-tól a németországi Schwarzwald vidékéről és Frank területről érkező németek voltak, de közülük többen rövid itt tartózkodás után tovább költöztek. 1723-ban érkezett 5 család „Frankföld”-ről, 1724. április 24-én kötöttek települési szerződést az Ágostonosokkal, innen számolható a mostani falu kezdete. 1750-ben Tersztyanovszky(vagy Tersztyánszky) János gróf kapta birtokul Szent Ivánt, nádori adományként és az Ágoston-rendi atyának fizetendő 5.700.-Ft kártérítés fejében. Tersztyanovszky János fia, Tersztyanovszky József 1769-ben bekövetkezett halála után, nem lévén utóda, a birtok tulajdonosa az a Majthényi Károly lett, akinek Anna nevű unokája később Madách Imréhez ment feleségül. Ezután házasság révén a Marczibányi, majd a Karácsonyi (Karátsonyi) család volt a birtokos. Ekkor épült az egykori kolostor helyén, annak köveiből a kastélyt, melyet sajnos a II. világháború után teljesen leromboltak.

Változást hozott a falu életébe a XIX. század közepén megnyílt szénbánya, mely jó munkalehetőséget kínált a falu és a környék lakosságának, bár a helybeliek eleinte idegenkedtek a földalatti munkától, ezért a bányászok nagy része külföldről, főleg Würtenbergből és Steierországból érkezett.

Ekkortájt indult meg a falu lélekszámának növekedése: az első magyarországi népszámlálás idején, 1784-87-ben a falu népessége 373 fő volt, 1880-ra 648, 1910-re 1222 főre növekedett, 2010. január elsején 4426-an élnek itt. A bányászkodás egészen 1970-ig, bezárásáig foglalkoztatta a község lakosságának nagy részét és segítette a szociális, kulturális és egészségügyi létesítmények létrehozását

A község 1894-ben iskolát (már 1745-ben volt iskolamester, 1894-ben államosították az egyházi iskolát), majd 1895-ben állami óvodát kapott. Az első világháborúban 45 férfi halt hősi halált, és a község volt az első az egész országban, mely hőseinek még 1918-ban emlékművet emelt. Az egyházközség 1919-ben alakult meg és a falut 1921-ben Pilisszentiván néven nagyközséggé nyilvánították. A község határában nagyon jó minőségű agyag volt, melyet a fazekasok előszeretettel használtak fel. 1941-ben a település lakossága már 2286 fő volt, túlnyomórészt katolikusok, németek és magyarok lakták.

Az orosz csapatok 1944. december 25.-én vonultak be a községbe. A háború nem rongálta meg túlságosan a települést, mindössze egy menekülő bombázó által ledobott bombák romboltak le egy házat, melyben egy személy meghalt, és a templom ablakai a légnyomástól betörték. A háborúban azonban sok férfi halt hősi halált, főleg az orosz és német frontokon. A háború után – a bányának köszönhetően - nem került sor a német ajkú lakosság kitelepítésére.

Pilisszentiván község Önkormányzata önállóan - szabadon, demokratikus módon széleskörű nyilvánosságot teremtve - intézi a település közügyeit, gondoskodik a közszolgáltatásokról, a helyi hatalom gyakorlásáról, a mindezekhez szükséges feltételek megteremtéséről.